

บทบาทผู้นำในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสานบ้านมะหรี
ตำบลภูเงิน อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

Leadership Role in the Development of Integrated Agricultural Learning Center Maree Village
Phu Ngern Sub-District Selaphum District Roi Et Province.

จิรศักดิ์ พิมพ์ไธย์¹, พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์², อินทร์ อินอุ่นโชติ³ และอภิรัตน์ ทะสุนทร⁴

Jirasuk Pimsai¹, Pongsawat Rachjun², In Inounchot³ and Apinun Thasunthorn⁴

¹นักศึกษา คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

²อาจารย์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

³อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

⁴อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

¹Student of Faculty of Law and Politics Roi Et Rajabhat University

²Lecturer from the Faculty of Law and Politics Roi Et Rajabhat University

³Lecturer from the Faculty of Business Administration and Accountancy Roi Et Rajabhat University

⁴Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Phetchabun Rajabhat University

Corresponding Author Email: seat007@outlook.com

Received: 14 February 2022

Revised: 20 March 2022

Accepted: 22 March 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาบทบาทผู้นำชุมชนในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน 2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน และ 3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 18 คน ที่ทั้งหมดมาจากการเลือกแบบเจาะจง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสาร วรรณกรรม และแบบสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทผู้นำ ในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสานคือ ผู้นำมีการเตรียมความพร้อมให้กับประชาชนโดยการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง 2) ปัญหาและอุปสรรค บทบาทผู้นำในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน คือ มีปัญหาในประเด็นการให้ความร่วมมือและการรับฟังข้อมูลของสมาชิก จึงทำให้เกิดความขัดแย้งในกลุ่มและส่งผลกระทบต่อศูนย์เรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน และ 3) แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน คือ ผู้นำใช้วิธีการแก้ไขปัญหาด้วยการพูดคุยปรึกษาหารือ ทั้งยังมีการชี้แจงให้สมาชิกได้รับทราบและเข้าใจ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมเพื่อการเตรียมความพร้อมในการรับมือปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ อย่างแท้จริง

คำสำคัญ: บทบาท, ผู้นำ, ศูนย์การเรียนรู้, เกษตรแบบผสมผสาน

Abstract

This research consists purposes were 1. To study the role of community leaders in the development of integrated agricultural learning centers 2. To analyze the problems and obstacles of the community leaders' roles in the development of integrated agricultural learning centers and 3. to suggest solutions to the problems

and obstacles of the community leaders' roles in the development of integrated agricultural learning centers. is qualitative research The research tool is an in-depth interview with a target group of 18 people, all of whom were selected by a specific Then use the information gathered from documents, literature and interview forms. to content analysis. The results showed that 1) Leadership roles in developing integrated agricultural learning centers, it was found that leaders were prepared for the people by inviting speakers to give knowledge and understanding to the people in order to truly benefit the people in the area. 2) Problems And obstacles to leadership roles in the development of integrated agricultural learning centers found that there were problems in cooperation and listening to members' information. Thus causing conflicts among groups and affecting integrated agricultural learning centers and 3) approaches to solving problems and obstacles in leadership roles in developing integrated agricultural learning centers. discuss There is also an explanation for members to know and understand. Focus on participation for real preparation to deal with problems and obstacles.

Keywords: Role, Leader, Learning Center, Integrated Agriculture

บทนำ

บทบาทของผู้นำชุมชนคือ จะต้องดูแลประชาชนและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เตรียมความพร้อมทุกด้าน รับรู้และติดตามข้อมูลข่าวสารเพื่อประชาสัมพันธ์ประชุมร่วมกับประชาชนในทุกเดือน เพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานราชการ และรายงานความเป็นอยู่ในชุมชน เพื่อให้หน่วยงานราชการทราบ ตรวจสอบ ดูแลความเสียหาย ร่วมมือทำงานกับหน่วยงานราชการในพื้นที่ ประชุมอบรมพัฒนาความรู้อยู่เสมอสร้างความเข้มแข็งในชุมชนและสร้างความปรองดองสามัคคี ผู้นำชุมชนเป็นบุคคลที่สำคัญเพราะต้องส่งเสริมให้ชุมชนมีการพัฒนาเจริญรุ่งเรืองและสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน (เกศสุตา โภคานิตย์ และกัฬา หนูยศ, 2560, น.69)

การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสานนั้น ผู้นำชุมชนต้องตระหนักถึงประชาชนและเปิดโอกาสให้ชุมชนใกล้เคียง เข้ามาศึกษา เพื่อเรียนรู้การดำรงชีวิตอย่างพอเพียง เช่น การเลี้ยงสัตว์ การเพาะปลูกต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความรู้และคุณภาพอาชีพ ที่ดีขึ้น ส่วนประเด็นการขับเคลื่อนชุมชนสังคมสิ่งที่สำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จนั้นคือผู้นำชุมชน เพราะผู้นำนั้นมีภาระหน้าที่ และมีความรับผิดชอบที่จะต้องวางแผน สิ่งการ ดูแล และควบคุมผู้คนในการทำงานใด ๆ ให้สำเร็จ ซึ่งในการปฏิบัติงานต่าง ๆ นั้น จะต้องมีการแบ่งบทบาทและหน้าที่ของชุมชนรับผิดชอบ พิจารณาปัญหาอุปสรรคน้อยใหญ่ งานก็จะสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ในส่วนประเด็นการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนนั้นต้องอาศัยการทำงานที่มีผู้นำและผู้ตามที่ดี จะต้องชักจูงนั้นให้คนอื่นทำงานในส่วนต่าง ๆ ที่ต้องการให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อให้ทำหน้าที่ชี้แนะช่วยเหลือให้กลุ่มนั้นได้ประสบความสำเร็จ (เยาวลักษณ์ กลางท่าไคร้, ม.ป.ป., ออนไลน์)

การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน ณ บ้านมะหรี ตำบลภูเงิน อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด มีประวัติและความเป็นมาโดยสังเขป กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2551 มีสภาพอากาศแห้งแล้งจัด ชาวบ้านมะหรี ตำบลภูเงิน อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้รับความเดือดร้อนจากสภาพการณดังกล่าว ต่อมาผู้นำชุมชนได้ตัดสินใจกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จำนวนเงิน 30,000 บาท เพื่อนำเงินไปลงทุนปลูกพืชเชิงเดี่ยว ในปีแรก ผลผลิตไม่ได้จำนวนมากเพราะฝนแล้งส่งผลทำให้ขาดทุน ปีที่สอง ผลผลิตมีจำนวนเพิ่มขึ้นมากแต่ก็ถูกพ่อค้าคนกลางเอารัดเอาเปรียบ ทำให้ผู้นำชุมชนไม่มีเงินมาชดเชยหนี้สิน จากประสบการณ์ที่ผ่านมาทำให้ผู้นำชุมชนได้ทบทวนเรื่องราวที่ผ่านมา จึงได้พบว่าตนเองเดินทางผิดเพราะมุ่งประสงค์ให้มีฐานะ ร่ำรวย ผลจากการกระทำนี้ก็ทำให้ทำลายต้นทุนทางสิ่งแวดล้อมอย่างมาก เนื่องจากการปลูกพืชชนิดเดียวในพื้นที่ติดต่อกันเป็น

เวลานานส่งผลให้ดินเสื่อมคุณภาพ ต่อมาผู้นำชุมชนได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการนำคำสอนของพ่อแม่ที่เคยสั่งสอนในสมัยที่ยังเป็นเด็ก มาประยุกต์ใช้ให้เกิดผล โดยทำการขุดสระเพื่อการกักเก็บน้ำ การทำปุ๋ยคอกจากมูลสัตว์ การรักษาดูแลสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ การขุดบ่อเลี้ยงปลา พื้นที่บนสระน้ำใช้ปลูกผักผลไม้และเลี้ยงสัตว์ เช่น หมู, เป็ด, ไก่, ผลผลิตที่นำไปบริโภคในครอบครัว เหลือจากการบริโภคก็สามารถนำไปจำหน่ายในที่ต่าง ๆ ทั้งนี้ ในการทำกิจกรรมการเกษตรที่หลากหลายบนแปลงเกษตรจะประกอบด้วยพืชพันธุ์ต่าง ๆ เช่น ไม้ยืนต้น ผัก ผลไม้ต่าง ๆ ทำให้พื้นที่ดังกล่าวมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยอินทรีย์วัตถุที่สำคัญกว่านั้นคือผลผลิตที่ได้ปลอดจากสารพิษและสามารถนำมาบริโภคได้อย่างปลอดภัย จากการที่เข้าใจในหลักการ และสามารถปฏิบัติจนประสบผลสำเร็จ สามารถพึ่งพาตนเองได้ จนต่อมามีการขยายแนวคิดดังกล่าวให้กับญาติพี่น้องและคนในชุมชนรวมทั้งผู้ที่สนใจโดยทั่วไป จนสามารถรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมและจัดตั้งกลุ่มภายใต้ชื่อกลุ่มว่า “เกษตรแบบผสมผสานบ้านมะหรี” กิจกรรมที่กลุ่มได้ปฏิบัติ ได้แก่ การทำเกษตรแบบผสมผสาน การจัดบัญชีต้นทุน การพัฒนาเยาวชนในหมู่บ้านและจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ให้กับหมู่บ้าน รวมทั้งการจัดตั้งกองทุนหมุนเวียน กลุ่มออมทรัพย์ การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการฌาปนกิจสงเคราะห์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2553 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลภูเงิน อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้เข้ามาร่วมขับเคลื่อนทำกิจกรรมภายในกลุ่ม โดยการจัดหาวิทยากรที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในการประกอบอาชีพต่าง ๆ มาอบรมและให้ความรู้กับสมาชิก เช่น การทำขนมชนิดต่าง ๆ การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งเป็นการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งพึ่งตนเองและพัฒนาขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองอย่างรอบด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม (กศน. ตำบลภูเงิน, ม.ป.ป., ออนไลน์)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องบทบาทผู้นำในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน บ้านมะหรี ตำบลภูเงิน อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งนี้ ประโยชน์ที่จะได้จากการศึกษาจะสามารถช่วยเหลือนับสนุนและส่งเสริมการทำเกษตรเพื่อให้เกษตรกรได้มีความรู้และทักษะในการทำการเกษตรอย่างถูกต้องและเกิดความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทผู้นำชุมชนในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน กรณีศึกษาบ้านมะหรี ตำบลภูเงิน อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน กรณีศึกษาบ้านมะหรี ตำบลภูเงินอำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำชุมชนในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน กรณีศึกษาบ้านมะหรี ตำบลภูเงิน อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมายการวิจัย** ได้แก่ จำนวนทั้งสิ้น จำนวน 18 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย 1) ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน 2) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 คน 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 2 คน 4) ประชาชน จำนวน 10 คน และ 5) ปรมาจารย์ชาวบ้าน จำนวน 3 คน

2. **เครื่องมือการวิจัย** ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีประเด็นสำคัญคือ 1) ประเด็นบทบาทผู้นำในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน 2) ประเด็นปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน และ 3) ประเด็น

แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน และตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ แล้วนำมาวิเคราะห์จำแนกเป็นประเด็นต่าง ๆ และตามกรอบแนวคิด เพื่อทำให้สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่รวบรวมประเด็นได้อย่างมีระบบ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องบทบาทผู้นำในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน บ้านมะหรี ตำบลภูเงิน อำเภอสหัสภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. บทบาทผู้นำในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน บ้านมะหรี ตำบลภูเงิน อำเภอสหัสภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทผู้นำในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน บ้านมะหรี ตำบลภูเงิน อำเภอสหัสภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีดังนี้

1.1 ด้านการให้สมาชิกกลุ่มอยู่ร่วมกัน ผู้นำชุมชนมีการเตรียมความพร้อมให้กับคนในชุมชน โดยเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง มีการเรียนการสอนด้านการจัดทำสวนเกษตร เพื่อให้คนในชุมชนได้มีความรู้เพิ่มขึ้น สามารถสร้างรายได้ให้กับตัวเอง และพัฒนาการทำเกษตรให้ยั่งยืน

1.2 ด้านปฏิบัติการกิจของกลุ่มให้บรรลุจุดประสงค์ ผู้นำชุมชนมีการจัดการแบ่งระบบการทำงานในศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน เพื่อเพิ่มความเข้าใจและความรู้ให้แก่คนในชุมชน มีการสื่อสารที่ดีจึงทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างกว้างขวาง

1.3 ด้านอำนาจการให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่ม ผู้นำชุมชนมีการจัดตั้งเวทีประชาคม และวิเคราะห์ข้อมูลชุมชนในประเด็นการเกษตร มีการบริหารงานที่เป็นระบบและกำหนดความรับผิดชอบสำหรับงานให้กับคนในชุมชน มีการพิจารณาวิเคราะห์หาข้อสรุปร่วมกัน และคำนึงถึงความต้องการของคนในชุมชนเป็นสำคัญ มีการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการทำการเกษตร

2. ปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน บ้านมะหรี ตำบลภูเงิน อำเภอสหัสภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน บ้านมะหรี ตำบลภูเงิน อำเภอสหัสภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มี 3 ประเด็น ดังนี้

2.1 ด้านการให้สมาชิกกลุ่มอยู่ร่วมกัน ปัญหาและอุปสรรคด้านนี้คือ สมาชิกไม่ให้ความร่วมมือและไม่รับฟังข้อมูลจึงทำให้เกิดความขัดแย้งในกลุ่ม จนส่งผลกระทบต่อในหมู่บ้านและศูนย์เรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน

2.2 ด้านปฏิบัติการกิจของกลุ่มให้บรรลุจุดประสงค์ ปัญหาและอุปสรรคด้านนี้คือ การดำเนินการจัดตั้งเวทีประชาคม มีประชาชนบางกลุ่มไม่ให้ความร่วมมือ จึงส่งผลให้สมาชิกมีความเห็นไม่ตรงกัน วิพากษ์วิจารณ์กัน ขาดความสามัคคี

2.3 ด้านอำนวยการให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่ม ปัญหาและอุปสรรคด้านนี้คือ ประชาชนไม่มีความสนใจและไม่ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง จึงทำให้เกิดการขัดแย้งในกลุ่ม การติดต่อสื่อสารไม่เป็นตามเป้าหมาย จนทำให้การแก้ไขปัญหาลำบากการลำดับความสำคัญ เช่น ปัญหาการขาดแคลนน้ำจนส่งผลกระทบต่อผลผลิตพืชผักเสียหายไม่มีการเจริญเติบโต

3. เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสานบ้านมะหรี ตำบลภูเงิน อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตร แบบผสมผสานบ้านมะหรี ตำบลภูเงิน อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด มี 3 ประเด็น ดังนี้

3.1 ด้านการให้สมาชิกกลุ่มอยู่ร่วมกัน ผู้นำได้มีการชี้แจงให้สมาชิกได้รับทราบและเข้าใจเพื่อการมีส่วนร่วมในการเสนอแนะการจัดเตรียมความพร้อมในการรับมือปัญหาและอุปสรรค โดยการที่สมาชิกในชุมชนมีการเสนอแนะข้อมูล และผลกระทบที่ตนเองได้รับมาโดยใช้วิธีการพูดคุยกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้

3.2 ด้านปฏิบัติการกิจของกลุ่มให้บรรลุจุดประสงค์ มีการจัดเวทีประชาคมในชุมชน เพื่อให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมเสนอแนะการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นร่วมกัน การพูดคุยและเสนอแนะร่วมกันสรุปปัญหาเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำโครงการเกษตรเพื่อที่จะทำให้เกิดผลเสียให้น้อยที่สุด เพื่อการปฏิบัติงานในกลุ่มโดยมีการแบ่งหน้าที่และกำหนดความรับผิดชอบให้กับสมาชิก มีการพิจารณาวิเคราะห์หาข้อสรุปร่วมกัน และให้ความสำคัญถึงความต้องการของประชาชนเป็นสำคัญ เพื่อมีการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการจัดทำโครงการเกษตรและบรรลุเป้าหมาย

3.3 ด้านอำนวยการให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่ม ผู้นำมีการจัดตั้งเวทีวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อที่จะให้มีการเสนอแนะแนวทางปัญหาและอุปสรรคของคนในชุมชนว่า จะมีการเสนอปัญหาและร่วมเสนอความคิดเห็น การเกิดปัญหาความเดือดร้อนในการจัดทำโครงการเกษตรของคนในชุมชน มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามตำแหน่ง ตลอดจนการสร้างความรู้ความผูกพันแนวทางการดำเนินงาน ผู้นำชุมชนจัดการประชุมชี้แจงให้ประชาชนได้รับทราบ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่าย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องบทบาทผู้นำในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน บ้านมะหรี ตำบลภูเงิน อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบทบาทผู้นำในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน บ้านมะหรี ตำบลภูเงิน อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประกอบด้วย 1) ด้านการให้สมาชิกกลุ่มอยู่ร่วมกัน ผู้นำชุมชนมีการเตรียมความพร้อมให้กับคนในชุมชน โดยเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง มีการเรียนการสอนด้านการจัดทำสวนเกษตร เพื่อให้คนในชุมชนได้มีความรู้เพิ่มขึ้น สามารถสร้างรายได้ให้กับตัวเอง และพัฒนาการทำเกษตรให้ยั่งยืน 2) ด้านปฏิบัติการกิจของกลุ่มให้บรรลุจุดประสงค์ ผู้นำชุมชนมีการจัดการแบ่งระบบการทำงานในศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน เพื่อเพิ่มความเข้าใจและความรู้ให้แก่คนในชุมชน มีการสื่อสารที่ดีจึงทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างกว้างขวาง และ 3) ด้านอำนวยการให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่ม ผู้นำชุมชนมีการจัดตั้งเวทีประชาคม และวิเคราะห์ข้อมูลชุมชนในประเด็นการเกษตร มีการบริหารงานที่เป็นระบบและกำหนดความรับผิดชอบสำหรับงานให้กับคนในชุมชน มีการพิจารณา วิเคราะห์หาข้อสรุปร่วมกัน และคำนึงถึงความต้องการของคนในชุมชนเป็นสำคัญ มีการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการทำเกษตร

2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน บ้านมะหรี ตำบลภูเงิน อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประกอบด้วย 1) ด้านการให้สมาชิกกลุ่มอยู่ร่วมกัน ปัญหาและอุปสรรคด้านนี้คือ สมาชิกไม่ให้ความร่วมมือและไม่รับฟังข้อมูลจึงทำให้เกิดความขัดแย้งในกลุ่ม จนส่งผลกระทบต่อในหมู่บ้านและศูนย์เรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน 2) ด้านปฏิบัติการกิจของกลุ่มให้บรรลุจุดประสงค์ ปัญหาและอุปสรรคด้านนี้คือ การดำเนินการจัดตั้งเวทีประชาคมมีประชาชนบางกลุ่มไม่ให้ความร่วมมือ จึงส่งผลให้สมาชิกมีความเห็นไม่ตรงกัน วิวาทะวิจารณ์กัน ขาดความสามัคคี และ 3) ด้านอำนาจการให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่ม ปัญหาและอุปสรรคด้านนี้คือ ประชาชนไม่มีความสนใจและไม่ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง จึงทำให้เกิดการขัดแย้งในกลุ่ม การติดต่อสื่อสารไม่เป็นตามเป้าหมาย จนทำให้การแก้ไขปัญหาขาดการลำดับความสำคัญ เช่น ปัญหาการขาดแคลนน้ำจนส่งผลกระทบต่อผลผลิตพืชผักเสียหายไม่มีการเจริญเติบโต

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสานบ้านมะหรี ตำบลภูเงิน อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประกอบด้วย 1) ด้านการให้สมาชิกกลุ่มอยู่ร่วมกัน ผู้นำได้มีการชี้แจงให้สมาชิกได้รับทราบและเข้าใจเพื่อการมีส่วนร่วมในการเสนอแนะการจัดเตรียมความพร้อมในการรับมือปัญหาและอุปสรรค โดยการที่สมาชิกในชุมชนมีการเสนอแนะข้อมูล และผลกระทบที่ตนเองได้รับมาโดยใช้วิธีการพูดคุยกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2) ด้านปฏิบัติการกิจของกลุ่มให้บรรลุจุดประสงค์ มีการจัดเวทีประชาคมในชุมชน เพื่อให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมเสนอแนะการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็นร่วมกัน การพูดคุยและเสนอแนะร่วมกันสรุปปัญหาเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำโครงการเกษตรเพื่อที่จะทำให้เกิดผลเสียให้น้อยที่สุด เพื่อการปฏิบัติงานในกลุ่มโดยมีการแบ่งหน้าที่และกำหนดความรับผิดชอบให้กับสมาชิก มีการพิจารณาวิเคราะห์หาข้อสรุปร่วมกัน และให้คำนึงถึงความต้องการของประชาชนเป็นสำคัญ เพื่อมีการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการจัดทำโครงการเกษตรและบรรลุเป้าหมาย และ 3) ด้านอำนาจการให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่ม ผู้นำมีการจัดตั้งเวทีวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อที่จะให้มีการเสนอแนะแนวทางปัญหาและอุปสรรคของคนในชุมชนว่า จะมีการเสนอปัญหาและร่วมเสนอความคิดเห็น การเกิดปัญหาความเดือดร้อนในการจัดทำโครงการเกษตรของคนในชุมชน มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามตำแหน่ง ตลอดจนการสร้างความรู้ความผูกพันแนวทางการดำเนินงาน ผู้นำชุมชนจัดการประชุมชี้แจงให้ประชาชนได้รับทราบ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่าย

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องบทบาทผู้นำในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน กรณีศึกษา บ้านมะหรี ตำบลภูเงิน อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยมีข้อค้นพบที่น่าสนใจการอภิปรายผล ดังนี้

1. บทบาทผู้นำในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน บ้านมะหรี ตำบลภูเงิน อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า

1.1 ด้านการให้สมาชิกในกลุ่มอยู่ร่วมกัน สอดคล้องแนวคิดของบุญตา ไกลเลิศ (2550, น.24) กล่าวว่า บทบาทในการปฏิบัติตามสิทธิ และหน้าที่ของบุคคลมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามตำแหน่ง ตลอดจนการสร้างความรู้ความผูกพันแนวทางการดำเนินงาน ผู้นำชุมชนจัดการประชุมชี้แจงให้ประชาชนได้รับทราบ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่ายและมีการจัดสถานที่ต้องเน้นความสะดวกเป็นหลัก เพื่อที่ภาครัฐและเทศบาลควรเชิญวิทยากรเพื่อเพิ่มความเข้าใจและความรู้ให้แก่คนในชุมชน และควรมีเครื่องมือสื่อสารที่ดี ควรทำให้นคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการจัดทำโครงการเกษตรในชุมชน การจัดตั้งเวทีประชาคม และวิเคราะห์ข้อมูลชุมชนในเรื่องของการเกษตร ควรมีการบริหารงานที่เป็นระบบ และกำหนดความรับผิดชอบสำหรับงานให้กับคนในชุมชน

เพื่อมีการพิจารณา วิเคราะห์หาข้อสรุปร่วมกัน และให้คำนึงถึงความต้องการของคนในชุมชนเป็นสำคัญ เพื่อมีการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาในเรื่องของการทำการเกษตร

1.2 ด้านปฏิบัติการกิจของกลุ่มให้บรรลุจุดประสงค์ สอดคล้องแนวคิดของปรารภนา งามบรรหาร (2556, น.35) กล่าวว่า แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรจะต้องประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้นเตรียมความพร้อมทุกด้านรับรู้และติดตามข้อมูลข่าวสารเพื่อประชาสัมพันธ์ประชุมร่วมกันกับประชาชนในทุกเดือนเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานราชการ และรายงานความเป็นอยู่ในชุมชนให้หน่วยงานราชการทราบตรวจสอบดูแลความเสียหายรายงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมมือทำงานกับหน่วยงานราชการในพื้นที่ และประชุมอบรมพัฒนาความรู้อยู่เสมอสร้างความเข้มแข็งในชุมชน สร้างความปรองดองสามัคคีให้ประชาชนผู้นำชุมชนเป็นบุคคลที่สำคัญที่ได้ส่งเสริมให้ชุมชนมีการพัฒนา และคนในชุมชนนั้นมีความเข้าใจในการพัฒนาหมู่บ้านให้รุ่งเรือง และสร้างความเชื่อมั่นให้กำลังใจให้กับประชาชนนั้นการประกอบอาชีพในการเตรียมพร้อมตัวผู้นำเสมอ จัดทำแผนการพัฒนาหมู่บ้านร่วมกับประชาชนหน่วยงานนั้นเกี่ยวข้องการเชื่อมความสัมพันธ์ของแต่ละหมู่บ้าน

1.3 ด้านอำนวยการให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่ม สอดคล้องกับสุดารัตน์ อาษาไชย (2552, น.57) กล่าวว่า ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วม ประชาชนได้เสนอแนะ เช่น เทศบาล จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน เช่น จัดให้มีตลาดนัดสินค้าการเกษตรขึ้นหลาย ๆ ที่ตามแหล่งชุมชน และเทศบาล จะต้องจัดลำดับความสำคัญของแผนพัฒนาเทศบาล ตามความจำเป็นเร่งด่วนของแต่ละชุมชน สำหรับวิทยากรควรเป็นวิทยากรกระบวนการที่มีความสามารถในการจัดกระบวนการ มีความเข้าใจในทักษะความชำนาญในเทคนิคการประชุมแบบมีส่วนร่วมต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนหรือผู้ที่เข้าร่วมในเวทีเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ขั้นตอนที่สองคือ ดำเนินการจัดเวทีประชาคมแผนชุมชน ต้องมีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม มีการหาข้อตกลงร่วมกันเพื่อยืนยันประเด็นยุทธศาสตร์นั้น ๆ มีการจัดการอย่างเป็นระบบ การจัดสถานที่ต้องเน้นความสะดวกเป็นหลัก ภาครัฐและเทศบาลควรเชิญวิทยากรเพื่อเพิ่มความเข้าใจของประชาชน และควรมีเครื่องมือสื่อสารที่ดี มีการประชุมปรึกษาหารือ อาศัยความร่วมมือของประชาชน และมีการหาข้อตกลงร่วมกัน ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการจัดทำแผนชุมชน เวทีวิเคราะห์ข้อมูลชุมชน ควรนำเอาความคิดของแต่ละคนมาวิเคราะห์พิจารณาร่วมกันเพื่อหาข้อตกลง

2. ปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน บ้านมะหรี ตำบลภูเงิน อำเภอสหัสภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า

2.1 ด้านการให้สมาชิกกลุ่มอยู่ร่วมกัน สอดคล้องกับเสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2540, น.35) กล่าวว่า แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งในปัจจุบันได้มีมุมมองที่แตกต่างไปจากในอดีตที่มองว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ควรกำจัดทิ้งเนื่องจากความขัดแย้งจะทำให้องค์กรเกิดความไม่สามัคคี และทำให้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพในการทำงาน เนื่องจากมีความเข้าใจว่าในองค์กรที่มีการบริหารจัดการที่ดีจะต้องไม่มี ซึ่งได้แก่ ปัจจัยความขัดแย้งทางด้านจิตวิทยา “ความสามัคคี” ถือเป็นคุณธรรมที่สำคัญประการหนึ่งที่คนในสังคมพึงมีสำหรับการทำงานร่วมกันอย่างมีพลังและประสิทธิภาพ และทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างเป็นปกติสุขซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ทรงมีพระราชดำรัส ถึงความสำคัญของความสามัคคีเอาไว้ในคุณธรรม 4 ประการ ว่า “การที่แต่ละคนต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกันประสานงาน ประสานประโยชน์กันให้งานที่ทำสำเร็จผล ทั้งแก่ตน แก่ผู้อื่นและแก่ประเทศชาติ” และในทางพุทธศาสนาได้กล่าวถึงความสามัคคีว่าเป็นหลักธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความพร้อมเพรียงกันของหมู่คณะ ดังหลักสามัคคีธรรม 4 ที่ว่าด้วย การรู้จักประนีประนอมยอมกันไม่ทะเลาะวิวาทแก่งแย่งกัน รู้จักตกลงกันด้วยไมตรีจิต มีความร่วมใจกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแห่งหมู่คณะ และหลักสาราณียธรรม 6 ที่ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมด้วยความรักความเข้าใจและสามัคคีกันอย่างปรองดอง ดังนั้น ความสามัคคี จึงเป็นคุณธรรมข้อหนึ่งที่มนุษย์ซึ่งเป็นสัตว์สังคมพึงมี เพื่อให้สังคมมีความเป็นปกติสุข ไม่เกิดความแตกแยก ขัดแย้งที่รุนแรงตามมาจนกลายเป็นปัญหาสังคม

2.2 ด้านปฏิบัติการกิจของกลุ่มให้บรรลุจุดประสงค์ สอดคล้องกับตนุวัต สาคริก และปนนดา จันทรสุกร (2559, น.13) กล่าวว่า ภาวะเกษตรกรส่วนใหญ่ โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อยต้องเผชิญกับราคาของผลผลิตที่มีช่วงการเปลี่ยนแปลงมากกว่าราคารับจ่ายการผลิต รวมทั้งยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงสินเชื่อและการประกันผลผลิตอีกทั้งต้องรับความเสี่ยงด้านสภาพภูมิอากาศอีกด้วย กล่าวคือในเขตที่มีพื้นที่ทางการเกษตรขนาดเล็กการเก็บเกี่ยวจะขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศ เมื่อเกิดความแปรปรวนทางสภาพภูมิอากาศ ผลผลิตที่ได้รับโดยเฉลี่ยก็จะลดลง และในปีที่ย่ำแย่มาบางครอบครัวที่ยึดการทำการเกษตรเป็นหลักจะต้องเผชิญกับความอดอยาก ส่งผลให้แรงขับเคลื่อนในชีวิตเป็นความอยู่รอดของชีวิตครอบครัวมากกว่าการมีรายได้ที่สูงหารายได้เกษตรกรของไทยที่อยู่ในระดับต่ำ และไม่แน่นอน เป็นปัญหาสะสมมาอย่างยาวนานของภาคการเกษตรไทย ส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกร โดยเฉพาะเกษตรกรที่เพาะปลูกพืชเกษตรที่ยังต้องพึ่งพาสภาพดินฟ้าอากาศเป็นสำคัญทำให้ราคาสินค้าเกษตรมีความอ่อนไหว กระทั่งต่อรายได้ที่ไม่แน่นอน ส่งผลให้ภาพรวมของภาวะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรยังมีความน่าเป็นห่วงและยังจำเป็นต้องอาศัยกลไกภาครัฐเข้าไปช่วยแก้ปัญหา

2.3 ด้านอำนาจการให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่ม สอดคล้องกับงายงาม ประจวบวัน (2558, น.110) กล่าวว่า ความเสื่อมถอยของความเข้มแข็งของระบบชุมชนในมิติทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมสัมพันธ์กับรูปแบบการผลิต เมื่อเกษตรกรเรียนรู้ระบบนิเวศเกษตรกรรม ศักยภาพ และข้อจำกัด ทำให้เกษตรกรมีความรู้สึกเป็นเจ้าของการพัฒนาทางการผลิต ร่วมกับนักวิชาการ คือ การจัดการความเค็มของเพื่อการปลูกพืชผักการปรับปรุงระบบการให้น้ำแบบสปริงเกอร์ และแนวทางการปฏิบัติที่ดีในการบำรุงรักษาดิน การพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืนในชุมชนหลักเมตรเป็นการพัฒนาเชิงระบบประกอบด้วย ระบบนิเวศเกษตรกรรมระบบการรวมกลุ่ม ระบบมาตรฐาน และระบบตลาด การยอมรับเทคโนโลยีจากนักวิชาการจนเกษตรกรสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างต่อเนื่องซึ่งขึ้นอยู่กับกระบวนการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้เกษตรกรสามารถเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและการรวบรวมหาอย่างเสมอภาคกันระหว่างเกษตรกรกับนักวิชาการนอกจากปัจจัยด้านกายภาพ

3. เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคบทบาทผู้นำในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสานบ้านมะหรี ตำบลภูเงิน อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า

3.1 ด้านการให้สมาชิกกลุ่มอยู่ร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของเสถียร ดีแป้น และเพ็ญประภา เพชรบุณนิ (2557, น.27) กล่าวว่า ด้านสังคมผู้นำชุมชนควรมีการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดทำแผนงานการจัดทำโครงการด้านการกีฬาต่อต้านยาเสพติดประจำหมู่บ้านด้านส่งเสริมอาชีพสตรีและกลุ่มแม่บ้าน การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค และควรมีแผนงานหรือโครงการด้านการบำรุงรักษาสงแวดล้อมการปลูกป่าชุมชน แผนชุดลอกแหล่งน้ำอุปโภคบริโภคในชุมชน โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานรัฐในชุมชนเป็นพี่เลี้ยง ผู้นำชุมชนควรมีแนวทางในการพัฒนาการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติสงแวดล้อมและการปลูกป่าชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพทางภูมิศาสตร์ และสภาพปัญหาด้านสงแวดล้อมของอำเภอโนนศิลา แม้ยังไม่มีปัญหาผลกระทบด้านสงแวดล้อมมากนัก แต่ผู้นำชุมชนก็ไม่ควรละเลยในเรื่องนี้ควรมีแผนเฝ้าระวัง บำรุงรักษาสงแวดล้อม และป่าชุมชนด้วย

3.2 ด้านปฏิบัติการกิจของกลุ่มให้บรรลุจุดประสงค์ สอดคล้องกับอิทธิศักดิ์ พลศรี (2551, น.42) กล่าวว่า การที่ชุมชนเข้มแข็งได้นั้นผู้นำชุมชนเป็นผู้มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญในการสร้างความเข้มแข็ง โดยผู้นำเป็นผู้ประสานงานทั้งภายในและภายนอกขององค์กร เป็นผู้จัดให้มีการศึกษาอบรม และดูงานผู้นำเป็นผู้พาทำและทำเป็นตัวอย่าง ผู้นำเป็นผู้ที่มีบทบาทในการควบคุมความสัมพันธ์ภายในกลุ่มผ่านกรรมการ และสมาชิกเป็นผู้ให้ทุนให้ทุนแก่สมาชิก ผู้นำมีบทบาทเป็นผู้ริเริ่ม และกระตุ้นให้สมาชิกชุมชนอยากกระทำ ผู้นำทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและเป็นผู้สร้างศรัทธาให้เป็นศูนย์รวมจิตใจของกลุ่มชุมชนคุณลักษณะของผู้นำในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ผู้นำต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นผู้เสียสละ ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ สุจริตโปร่งใสในการทำงาน เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง เป็นผู้ที่มีคุณธรรม เป็นผู้กล้าคิดกล้า

ตัดสินใจ เป็นผู้ที่มีบุคลิกที่น่าเชื่อถือศรัทธา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีมนุษยสัมพันธ์ดี และประสานงานได้ทั้งภายใน และภายนอกกระบวนการการทำงานของผู้ดำเนินการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนนั้นผู้นำใช้หลักคิดในเรื่องความสามัคคี ความเอื้ออาทรต่อกัน รวมทั้งให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างความเข้มแข็ง ซึ่งเป็นวัฒนธรรมชุมชนที่ทำกันมาช้านาน จึงได้รับการยอมรับ และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ชุมชนร่วมกันจัดตั้งขึ้น

3.3 ด้านอำนวยการให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่ม สอดคล้องกับงานวิจัยของจักรี ศรีจารเมธิญาณ และพระณัฏฐวาทโน (2561, น.531) กล่าวไว้ว่า ผู้นำเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการพัฒนาในระดับต่าง ๆ การพัฒนาในระดับชุมชนก็เช่นเดียวกัน ถ้าผู้นำมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ สามารถใช้คุณสมบัติที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน สังคม จะเป็นการสร้างความสุขหรือสร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้น อำนาจของผู้นำ จะต้องมีการใช้ให้ถูกต้องเพราะอำนาจเป็นสิ่งที่สร้างหายนะ หรือก่อให้เกิดอันตรายแก่ชุมชนได้ ชุมชนจะพบกับปัญหาในด้านต่าง ๆ ตามมา การเลือกสรรผู้นำของชุมชนสังคมก็เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง และมากกว่าคุณสมบัติที่มีผู้นำ คนที่เป็นผู้นำมักมีลักษณะบางอย่างที่เด่นกว่าผู้ตาม คนที่เป็นผู้นำมักเป็นคนที่มีอิทธิพลเหนือผู้อื่น ผู้อื่นยอมทำตาม อีกทั้งผู้ตามยอมได้นำเอาความประพฤติ ได้นำเอาแบบอย่างในการทำงานผู้ตามบางคนถึงกับยอมถอดแบบผู้นำบางคนลอกเลียนแบบอย่างของผู้นำการพัฒนาชุมชนประสบความสำเร็จ จากกระบวนการพัฒนาชุมชน ทำให้เห็นว่าผู้นำมีบทบาทที่ชัดเจนในการทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความยั่งยืน เป็นตัวอย่างให้ชุมชนอื่น ๆ ได้ศึกษาเพื่อนำความสำเร็จจากการพัฒนาที่มาจากผู้นำไปประยุกต์ใช้กับชุมชน แต่ในขณะเดียวกันต้องได้รับความร่วมมือของคนในชุมชนที่จะต้องให้ความสำคัญ และรับรู้ปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นกับชุมชนเพราะปัญหาชุมชนไม่ได้เกิดขึ้นจากคนเพียงคนเดียวทุก ๆ คนทำให้เกิดขึ้นก็ต้องช่วยกันคิดหาทางแก้ไข

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

- 1.1 ประชาชนควรใส่ใจในการจัดทำเอกสารเพื่อที่จะทำให้ตัวเองมีรายได้เสริมและความเป็นอยู่ที่ดี
- 1.2 ควรมีการวางแผนเป็นรายเดือนในการลงพื้นที่สำรวจปัญหาด้านการเกษตร และข้อเสนอแนะของคนในชุมชน เพื่อจะได้ทราบปัญหา และความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษารายละเอียดผู้นำในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสานด้านอื่น ๆ เช่น การประชาสัมพันธ์ การยกระดับรายได้เกษตรกรให้มีความยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

คุณค่าจากการวิจัยเรื่อง บทบาทผู้นำในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เกษตรแบบผสมผสาน บ้านมะหรี ตำบลภูเงิน อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” นี้ ขอมอบแด่ คุณครู อาจารย์ทุก ๆ ท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาแก่ข้าพเจ้าและคุณงามความดีจากงานวิจัยนี้ ขอมอบให้บิดาและมารดา อันเป็นที่รักยิ่ง ของข้าพเจ้าหากประโยชน์ คุณค่า และความรู้ทางวิชาการของงานวิจัยนี้จะทำให้นักศึกษาและผู้อ่านเกิดปรีชาญาณ เป็นพลเมืองที่มุ่งมั่น จริงจังในการทำงาน เข้มแข็ง มีคุณภาพและจินตนาการไม่ยึดติดในกรอบที่คนอื่นกำหนดให้ผู้เขียนขออุทิศความดีดังกล่าวต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด สถาบันการศึกษาอันทรงเกียรติ

เอกสารอ้างอิง

- กศน. ตำบลภูเงิน. (ม.ป.ป.). *นางเสริมจิต ไชยรัตน์: ภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรมและหมอลำ*. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกลุ่มเกษตรผสมผสานบ้านมะหรี ตำบลภูเงิน อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2563, จาก <https://sites.google.com/dei.ac.th/phu-nguin>.
- เกศสุตา โภคินิตย์ และกัฬา หนูยศ. (2560). *บทบาทผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ*. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
- ง่ายงาม ประจวบวัน. (2558). *การพัฒนาระบบเกษตรกรรมยั่งยืน*. คณะวิศวกรรมศาสตร์ กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นครปฐม: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จักรี ศรีจารเมธีญาณ และพระณัด วทมน. (2561). *ภาวะผู้นำกับการพัฒนาชุมชน. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 6* (ฉบับพิเศษ), น.527-538.
- ดนุวัศ สาคริก และปณิดา จันทรสุกร. (2559). *เกษตรกรายย่อย*. คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- บุญตา ไล่เลิศ. (2550). *บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 3*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ปรารธนา งามบรรหาร. (2556). *บทบาทขององค์กรชุมชนในการจัดการปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง*. สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชนบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เยาว์ลักษณ์ กลางท่าไคร้. (ม.ป.ป.). *นางเสริมจิต ไชยรัตน์: ภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรมและหมอลำ*. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกลุ่มเกษตรผสมผสานบ้านมะหรี ตำบลภูเงิน อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2563, จาก <https://sites.google.com/dei.ac.th/phu-nguin>.
- เสถียร ดีแป้น และเพ็ญประภา เพชรบุรณิน. (2557). *แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำชุมชนในพื้นที่ อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น*. การศึกษาอิสระ (ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2540). *ความขัดแย้ง การบริหารเพื่อสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ แกรมมี.
- สุดารัตน์ อาษาไชย. (2552). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลหนองสอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์*. (สารนิพนธ์ ศน.ม.). กาฬสินธุ์: มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย.
- อิทธิศักดิ์ พลศรี. (2551). *บทบาทผู้นำในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษา บ้านขาด ตำบลหนองแวง อำเภอศรีเมืองใหม่*. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.